

HEDESELSKABETS TIDSSKRIFT

Nr. 3

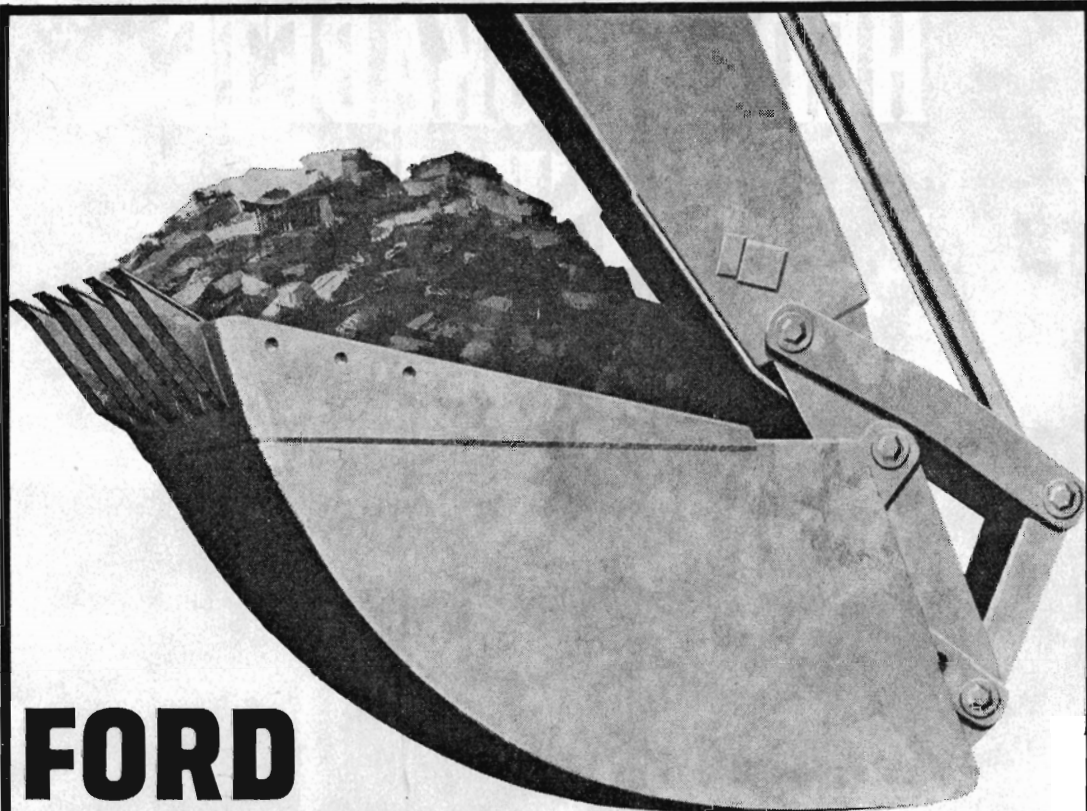
10. marts 1966

Hedeselskabets
jubilæum
Hedeselskabets
årsmøde
Dødsfald

Plantningsforenin-
gerne på Djursland
slutter sig sammen

Ny produktion
i ny by
Litteratur
{ Skovriderskifte i
Birkebæk

**87. Årg.
Oplag: 18.600**

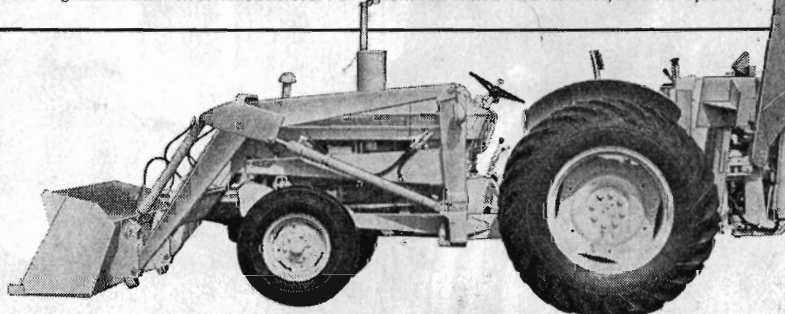
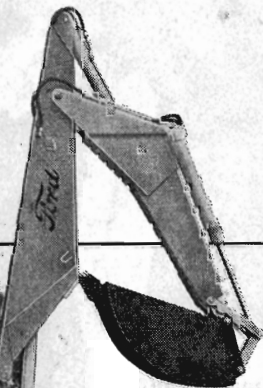
FORD KOMBINERET GRAVE- OG LÆSSE-MASKINE

En kvalitetsmaskine, der i et stort antal er solgt i USA, hvor den er gennemprøvet i en årrække. Med Ford Major 4400 industritraktor som basis, har De her et team, der giver højeste arbejdskapacitet takket være disse fordele:

- Meget stor rækkevidde betyder færre flytninger og mere effektivt arbejde.
- Graver helt op til 1,90 m »ind under sig selv«, hvilket er af betydning ved gravning under fortove etc.
- Kontrolgrebene sidder praktisk og bekvemt for føreren.
- Ved hjælp af den sikre skovlkontrol opnås det fineste akkuratsearbejde.
- Kraftig konstruktion med kasseopbygget gravebom og -arm og læsserramme.
- Fuldt udsving på 185°.

- Stor basis med over 3 m mellem støttebenene.
- Læsserkapacitet på 1050 kg.
- Hurtig arbejdsrytme under 10 sekunder
- Lastvogne og dumpere kan læsses fulde fra een side, idet maskinen har stor læssehøjde og rækkevidde.
- Skovle til ethvert formål øger anvendelsesmulighederne hos entreprenører, håndværksmestre, anlægsgartnere, dræningsmestre, maskinstationer, kommuner og amter etc.

Grave- og læssemaskinen er konstrueret af FORD som en enhed med fælles hydraulisk system.

TRAKTORER

MASKINER

TAL MED EN AUTORISERET FORD TRAKTORFORHANDLER OM EN DEMONSTRATION!

HEDESELSKABETS MASKINCENTRAL

Klosterlund pr. Engesvang . Telefon Engesvang (0681) 86

◀ Bulldozer

▼ Dybdepløjning

Pløjning i dybder fra 30 til 100 cm med plove til forskellige opgaver og jordtyper.

Specialbyggede fræsere til eng og mose.

Rydning og planering i mosearealer samt vejanlæg fortrinsvis i skove udføres med Bulldozere i forskellige størrelser.

Rillepløjning og grubning til læhegn og plantageanlæg.

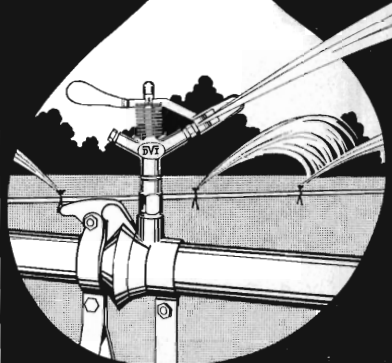
Anlæg af sportspladser, campingpladser, dyrskuepladser m. m. samt landingspladser for fly.

Henvendelse til telefon Engesvang (0681) 86

(Inspektør Johs. Malmbak træffes bedst mellem 8,00 – 9,30)

REGN
MED

DVI

VANDINGSANLÆG

Ønsker De?

- ★ Gennemført kvalitet
- ★ Lette og stærke rør
- ★ De hurtige og robuste koblinger
- ★ Sprinklere, der vander jævnt
- ★ Sagkyndig og reel projektering
- ★ Anlæg, hvortil reservedele hurtigt kan skaffes.
- ★ fordi det er dansk arbejde —

*Henvend Dem
om brochure
og tilbud*

DANSK VANDINGS INDUSTRI

Snoghøj pr. Fredericia tlf. (059) 51111 Erritsø 21

Stenvad Cementstøberi

Telf. (063) Stenvad 6
Arnold Westmark

Alle Δ mærkede rør føres
ALTID LEVERINGSDYGTIG

Frøavlscentret

HUNSBALLE

Telf. Holstebro (0741) 533
Frøavl og frøhandel

A/S Skive Grundlagt 1896
Markfrøkontor
Telefon Skive (075 1) 94
FRØAVL FRØHANDEL

PETERSEN & PEDERSEN

VIBORG

Telefon 195 og 325

Alt i elektricitet

Herning Hede- &
Diskontobank
10.30—12.30, 14.30—17.00
Telefon (071 1) 5 - 273 - 720

Skive Cementstøberi

Knud Østergaard
Telefon (075 1) 921

NORMRØR

med garantimærket Δ
Imprægnering Brøndrør

ALT I CEMENT

VARER

Vi kan levere rør i alle
gængse størrelser efter
ingeniør. normer.
Hurtig levering — reel
betjening.

TJÆREBORG
CEMENTSTØBERI

• Telefon 21 •

Vi er køber til

tømmer i diverse di-
mensioner, master i
store og små størrel-
ser, kasetræ i 85
cm's og 1 m's læng-
der til omgående el-
ler senere levering.

Vi søger gerne for-
bindelse med varigt
leverandører.

Ring eller skriv venligst til:

St. Hjælland Savværk

Hjælland st.

Telf. (086 1) Hjælland 5

Midtjydske Teglværkers Salgskontor s. m. b. a.

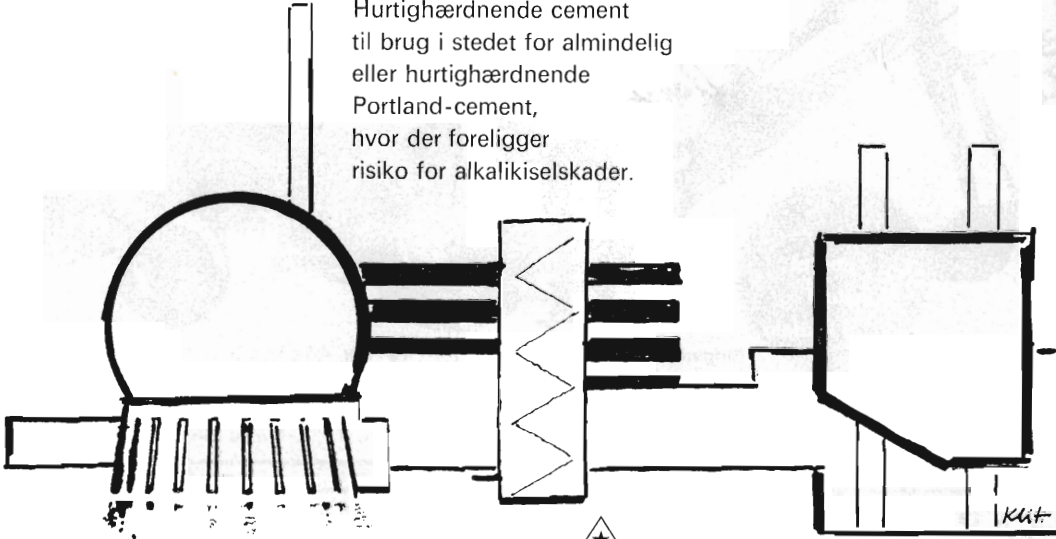
Alle størrelser i drænrør leveres
Telefon Viborg 1330

C L O C

En specialcement, der bruges af og til -

ALKALIKISELRESISTENT CEMENT

Hurtighærdnende cement til brug i stedet for almindelig eller hurtighærdnende Portland-cement, hvor der foreligger risiko for alkalikiselskader.

FORHANDLERE OVER HELE LANDET

Trekanten - Deres kvalitetsgaranti

A/S DANSK CEMENT CENTRAL. (AKTIESELSKABET AALBORG PORTLAND-CEMENT-FABRIK). KØBENHAVN V

Kjellerup Betonvarefabrik ved J. T. Birk
 Telefon Kjellerup 45 Efter kl. 17: Telefon Rødkjærbo 14
 Fører kun mærkede varer
 Alle arter betonvarer til afvanding og kloak føres. Forlang tilbud

Sine forsikringer tegner man i

NORDISK ULYKKE

Grønningen 17, København K.

Telefon Min. 8111.

Drænrør
 Mursten
 Tagsten
 Romadæk

Bjødstrup Teglværk	Gjern Teglværk
Bøgild Teglværk	Lynghøjs Teglværk
Feldborg Teglværk	Lysbro Teglværk
A/S De forenede Tegl- værker	Paarup Teglværk
	Vinderslevgaard Teglværk

TEGLVÆRKERNES SALGSKONTOR
SILKEBORG, a. m. b. a. Torvet 14. Tlf. (0681)* 1200

Hellestrup Planteskole

(Ejer: Gosch Tændstikfabr. A/S)

Sorø Tlf. Fulby (03 608) 133

*Specialplanteskole
 for Hybridasp*

Bjerringbro Cementvare- fabrik

Telf. Gentofte 938
 Bjerringbro 8 11 11

Alle mærkede rør
 imprægnerede og
 uimprægnerede

Stort lager
 Altid leveringsdygtig

AALBORG

AKVAVIT

HD udgave

RIMAS

„Gold Digger“

Nu i

grøftegraver type 200 H

... med
en hel
skovfuld
af fordele

Ringsted Jernstøberi & Maskinfabrik a/s - Tlf.: (03 615) 1848

Salgsinspektører:

Finn Kolstrup, Tlf. Herlev 91 21 89

E. K. Jørgensen, Tlf. Herning 56 50

Gottlieb Larsen, Tlf. Haderslev 2 5071

E. Lehn, Tlf. Glumsø 386

AARHUUS PRIVATBANK

Stiftet 1871 ÅRHUS KØBENHAVN

Hulkjærhus Planteskole

Rødkjærsgade

Telefon Ans (068 1) 25

Planter til
skov, læhegn og have

Hammerum Herreds Spare- og Laanekasse

Telf. Herning (071 1) 3733 (fl. lin.)

Kontortid:

Mandag-Torsdag 10-12,30 og 14-17

Fredag tillige 18,30-19,30

Lørdag 10-12,30

Viborg Byes og Omegns Sparekasse

Telefon (076 1) 1400 (4 lin.)

Set. Mathiasgade 68

Kontortid: Kl. 9-15

Lørdag: Kl. 9-12

Aftenspedition:

Fredag Kl. 18,30-20

Filialer:

Karup

Flyvestationen Karup

Mammen

Løgstrup

Betonvarer og Iso-dæk

Lecablokke og -mursten

Mørtel, sten og grus

A/S MARIUS ØDUM

Randers, telefon (064) 20400

Betonvarer

efter Ingeniørforeningens normer

BETONKLINKER

til

HULMURS- OG STALDISOLERING

A/S FISKBÆK

BETONKLINKERFABRIK TELEFON HERBORG 12

Sydvestjydske Teglværkers Salgskontor Ølgod . Telf. 58 og 458

Trifolium Frø

KØBENHAVN

RANDERS

Hedeselskabets Tidsskrift

Nr. 3

10. marts 1966

87. årg.

udgår 16 gange årligt og sendes til selskabets medlemmer. Annoncer til Hedeselskabets hovedkontor, Viborg, telf. 1340. Annoncepris 70 øre pr. mm. Medlemsbidraget er enten årlig mindst 10 kr. eller en gang for alle mindst 200 kr. Redaktør: *H a r. S k o d s h ø j*. Redaktionsudvalg: *Afdelingschef, skovrider B. Steenstrup (formand), afdelingschef N. Venov og distriktsbest. J. Alsted. Carlo Mortensens Bogtrykkeri, Viborg.*

Indhold: Hedeselskabets jubilæum. — Hedeselskabets årsmøde. — Dødsfald. (Jacob Jacobsen, Rutsker, Hasle). — Plantningsforeningerne på Djursland slutter sig sammen. — Ny produktion i ny by. — Litteratur. — Skovriderskifte i Birkebæk.

Forsiden: Det er altid rart at se frem i tiden . . . også årstiden! Derfor har vi valgt denne »sommerlige« illustration med en af de sensationelle DAVID BROWN SELECTAMATIC traktorer, der i teknik, form og farve — er år forud for sin tid!

Hedeselskabets jubilæum

Programmet er endeligt fastlagt

I det store og hele er forløbet af Hedeselskabets jubilæum nu fastlagt.

Hundredårsdagen for stiftelsen vil blive fejret tirsdag den 29. marts i nærværelse af Hedeselskabets protektor, kong *Frederik d. IX.*

Den 28. marts vil blive markeret ved at bestyrelsens formand hofjægermester *A. Olufsen* og repræsentantskabets formand hofjægermester *Mourier-Petersen* samt direktør *Fr. Heick* nedlægger kranse på stifternes grave. *Enrico Mylius Dalgas'* grav findes på Ndr. Kirkegaard i Århus, hvor Århus kommune i sin tid skænkede gravstedet. *Georg Morvilles* gravsted er i Viborg og *F. Mourier-Petersens* gravsted er på Hyllested kirkegård ved Grenaa. En krans vil blive henlagt på *Gottlieb Bruuns* grav på *Asmild kirkegård* i taknemmelig erindring om hans indsats, dels som medstifter og dels som formand for repræsentantskabet fra stiftelsen til hans død 1901. Des-

uden vil der i hyldest til slægten Lüttichau blive nedlagt en krans på Chr. Ditlev Lüttichaus grav ved Tjele kirke.

Den 28. marts finder tillige en sammenkomst sted i Hedeselskabets hovedbygning, hvor selskabets herværende funktionærer samles med ledelsen, og funktionærernes formand konsulent *Th. Th. Hove* overrækker personalets gave.

Den 29. marts kl. 9 er der, for hvem der ønsker at deltage, en andagt i domkirken ved domprovst *Gjesing*.

Fra kl. 10 til 11.30 er der reception for gratulanter på *Preislers hotel*, og her arrangeres der derefter en uofficiel frokost for tilreisende gæsters damer.

Kl. 12 ankommer kongen til banegården med ekstratog. Bestyrelsens formand, repræsentantskabets formand og direktøren modtager kongen. Til stede ved modtagelsen vil desuden være stiftamtmand *Egede-Larsen*, regimentschef, oberst *Lyng*, borgmester *Ringgaard-Christensen* og politimester *Moltke*. Modtagelsen bliver ganske kort, og der køres straks til Viborg Borger- og Haandværkerforening, idet kongen har udtrykt ønske om at deltage i den her arrangerede frokost for bestyrelse, repræsentantskab og gæster, ialt 250.

Inden frokosten får kongen lejlighed til at hilse på de udenlandske gæster, bestyrelsens medlemmer og enkelte andre.

Frokosten afsluttes kl. 13.30, hvorefter Hedeselskabets bestyrelse ledsager kongen til Hedeselskabets hovedkontor, hvor kongen bl. a. vil få overrakt Hedeselskabets jubilæumsværk.

Kl. 14 forventes alle deltagere i dagens begivenheder at have indtaget de for dem reserverede pladser i *Viborg Teater*, hvortil kongen ankommer efter en køretur ad Sct. Mathiasgade og Gravene.

Forud for premieren på Hedeselskabets jubilæumsfilm: »Landet de vandt« bliver der reciteret en prolog, skrevet af *Th. Th. Hove*. Som særlige gæster under premieren er inviteret alle, der har medvirket ved filmen med filmens skaber *Hagen Hasselbalch* i spidsen.

Når kongen, efter at filmen er vist, har forladt teatret fortsættes programmet med en koncert af *Viborg Regimentsorkester* ledet af musikdirigent *Jens Brøndum*.

Der bliver derefter korte taler af direktør *Fr. Heick*, landbrugsminister *Chr. Thomsen* og formanden for funktionærforeningen *Th. Th. Hove*. Kgl. operasangerinde fru *Ellen Winther* synger og til slut

taler repræsentantskabets formand, hofjægermester *Mourier-Petersen*.

Kl. 19 samles selskabet med damer, ialt godt 400 personer til middag i Viborg Borger- og Haandværkerforening. Ved middagen vil der blive musikunderholdning af Viborg orkester med herr *Krogh Christensen* som dirigent. Ved middagen forventes det, at de udenlandske gæster vil overbringe deres lykønskninger.

— — —

Gyldendals Forlag udsender ca. den 15. marts lektor, dr.phil. *Fr. Skrubbeltrang*s meget omfattende værk om hedesagens udvikling, som han har arbejdet på igennem de sidste 3—4 år. Værket, der udgives med støtte fra Carlsbergfondet, bliver på 480 sider med et væld af illustrationer. Hedeselskabets historie føres i dette bind op til tiden omkring 1. verdenskrigs begyndelse.

Samtidig udsender Hedeselskabet redaktør *Har. Skodshøjs* biografi om E. M. Dalgas. Biografien er på 228 sider, illustreret og meget stærkt udvidet i forhold til 1. udgave, der udkom i 1943, idet forfatteren har fået adgang til en hel del ikke tidligere kendte breve og en del privat kildemateriale.

— — —

Radioen bringer tre udsendelser i tilslutning til jubilæet: den 20. marts fra kl. 20.15—20.45: »Portræt af Dalgas«, den 25. marts fra kl. 19—20: »Endnu et bitte nøk'« og den 28. marts kl. 19.45—20.10 et foredrag ved direktør *Fr. Heick*. Selve festdagen vil »landbrugets halve time« udelukkende beskæftige sig med jubilæets forløb. Alle disse udsendelser er tilrettelagt af programsekretær *Ryelund*.

I fjernsynet kommer der en udsendelse den 27. marts kl. 20.25—20.55: »Hedeselskabet«. Denne udsendelse er tilrettelagt ved *Hans Arne Hansen* og *Drehn Knudsen*.

— — —

I fortsættelse af jubilæet vil der i april blive arrangeret jubilæumssammenkomster for personalet henholdsvis i Næstved, Kolding og Viborg.

Hedeselskabets årsmøde

er fastsat til at finde sted tirsdag den 28. juni i *Silkeborg* med udflugt for repræsentantskab og gæster den 29. juni.

Årsmødet er henlagt til *Silkeborg* for dermed i jubilæumsåret at markere at selskabet i virkeligheden blev stiftet i *Silkeborg* ved det forberedende møde på det nu forsvundne *Hotel Silkeborg* den 20. december 1865.

DØDSFALD

Fhv. amtsrådsmedlem Jacob Jacobsen, Rutsker, Hasle.

Medlem af Hedeselskabets repræsentantskab siden 1947, fhv. amtsrådsmedlem *Jacob Jacobsen*, Rutsker ved Hasle, er den 1. februar afgået ved døden, 79 år gammel.

Gennem mange år kom *Jacob Jacobsen* til at tage stærkt del i *Bornholms* offentlige virke, idet hans politiske interesse førte ham ind i meget forpligtende arbejde. I 1937 indvalgte han i grundforbedringsudvalget, hvor han var formand i næsten 20 år og udrettede et godt arbejde.

Da han i 1947 indvalgte i Hedeselskabets repræsentantskab med meget stor tilslutning blandt Hedeselskabets *bornholmske* medlemmer, var det et udtryk for, at han i sit offentlige arbejde havde vundet almindelig anerkendelse og respekt.

Et virksomt liv er afsluttet. Også fra Hedeselskabet vil der lyde et: Æret være hans minde.

Plantningsforeningerne på Djursland *slutter sig sammen*

Djursland sdr. Plantningsforening afholdt sin generalforsamling den 2. februar på Tirstrup kro. Der var mødt en talrig forsamling.

Formanden *P. Madsen Pedersen* bød velkommen, idet han rettede en særlig velkomst til repræsentanter for Nørre Herreds Plantningsforening, som forleden ved foreningens generalforsamling i Grenaa havde udtalt ønsket om at træde i samarbejde med Djursland sdr. Plantningsforening, så man i fællesskab bedre var i stand til at løse de mangesidige opgaver.

I sin beretning udtalte *P. Madsen Pedersen* smukke mindeord om afdøde *Niels Jensen* (Beis), Taastrup mark.

Foreningen har i årets løb uddelt 93.000 nåletræer og 26.000 løvtræer. Tager man i betragtning at læplantningskorpset har omsat lige så mange planter, kan man vist være tilfreds med resultatet.

En bestemt foreteelse indenfor plantningsarbejdet har desværre i de senere år voldt adskillige bekymringer på Djursland. I de mange læhegn, som man for ca. 15 år siden fik anbragt på de vindudsatte sandmarker benyttede man mange steder hovedsagelig *Populus certinensis*, der groede ganske fortræffeligt og ydede et fortrinligt læ. Nu viser det sig desværre, at de er færdige, angrebne som de åbenbart er af en rustsvamp.

Det er som bekendt i år 100 år siden Det danske Hedeselskab blev dannet, og der er god grund til at mindes denne begivenhed så meget mere som en af Hedeselskabets stiftere, kammerherre *F. Mourier-Petersen*, Rugaard, jo var her fra egnen.

At plantningssagen har båret gode frugter og slået godt an, det viser sig også, fortsatte formanden. Men nu kan man så spørge sig selv, om plantningssagen ikke har gjort sig selv overflødig og i fremtiden vil kunne hvile i sig selv; uden at man behøver at opretholde nogen egentlig organisation? Hertil vil jeg svare med et absolut nej. Til enhver tid vil der være rigeligt med spørgsmål at få klaret om plantningssagens mangesidige opgaver. Derfor er det aldeles nødvendigt at bibeholde en organisation.

Bestyrelsen og mange andre beklager standsningen af »Skov og Folk«.

Efter at man havde drøftet de øvrige foreningsforhold, gik man over til drøftelse af sammenlægningsplanen, der fremsattes af formanden for Nørre Herreds forening, gdr. *Niels Nielsen*, Lunden pr. Glæsborg, og derefter kommenteredes af skovrider *S. West-Nielsen*

og P. M. Pedersen m. fl. Generalforsamlingen overlod bestyrelserne i forening at træffe aftaler om den samlede forenings fremtidige drift.

Efter et fælles kaffebord fremviste overjæger J. Bjerg-Thomsen den nye jagt- og skovbrugsfilm. Den smukke film vakte overmåde stor begejstring hos alle deltagerne.

P. M. P.

Ny produktion i ny by

Fra et besøg i Fords rationaliserede og nye traktorfabrik i Basildon

For godt 30 år siden var Ford lige blevet færdig med at bygge fabrikken i Dagenham i udkanten af London. Den blev dengang betegnet som alle tiders oplevelse at besøge. I dag er Fords traktorfabrikation til en stor del af verdensmarkedet etableret i en ny by Basildon, 70—80 km fra London. Byen er ny, fabrikken er ny, traktoren er ny, det hele et vellykket og strålende eksempel på rationaliseret sammenspil med så mange faktorer indblandet, at det nok kan gibbe lidt rigeligt i iagttageren. Forudsætningerne har været en vidtspændende idé, kapital nok, teknisk kunnen nok og »man-power« i alle afskygninger, så alt har kunnet samstyres til det ene formål, at ende med en fabrik, der dels producerer det rigtige produkt og dels producerer det til en pris og i en kvalitet og mængde, der svarer til ønsker og planer og kan svare til den *beregne* efterspørgsel i de næste 30 år.

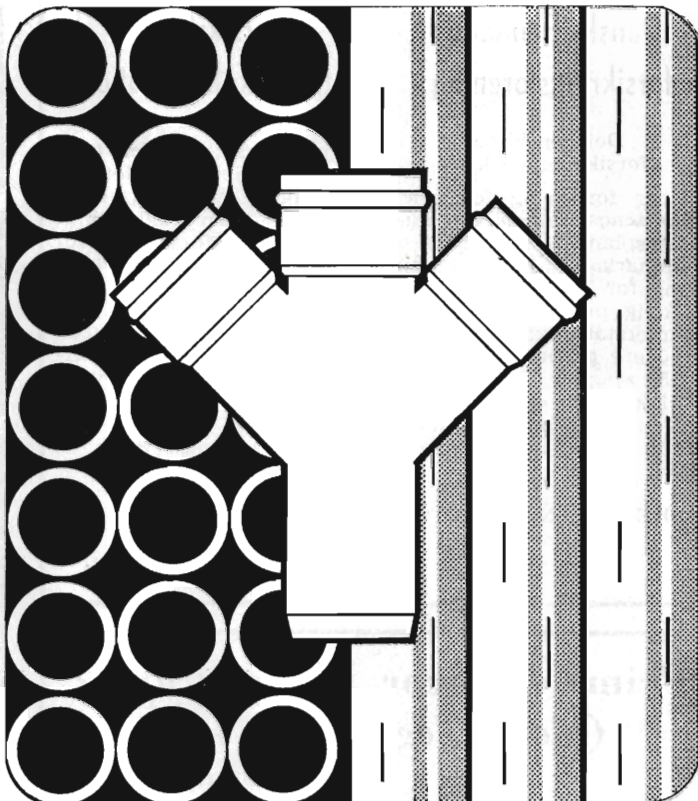
Da 2. verdenskrig sluttede og alt igen fungerede som det skulle, produceredes der årligt 25.000 traktorer i Dagenham. I Basildon er der allerede nu, efter at den nye fabrik er kommet helt i sving, en produktion på 500 traktor-motorer pr. dag. Det svarer godt til, at Ford i 1965 solgte 112.000 traktorer — 300 fuldt færdige og køreklare traktorer var hver arbejdsdag ved egen kraft rullet ud gennem fabriksshallens vældige døre.

En verdensorganisation som Ford eksisterer i kraft af mange ting, men først og sidst af en psykisk styrke, en selvsuggestion. Hvert enkelt led nedefra og op skal opfylde et krav, i de øverste led er kravene størst. Nøjagtig som det enkelte led i ford-traktorens slingrekæde er beregnet til en maksimalbelastning på 8626 kg — og afprøves for det — således har ingeniørerne, der skitserede og konstruerede hver

**PVC
TRYKRØR**

**PVC
FALDRØR**

**PVC
DRÆNRØR**

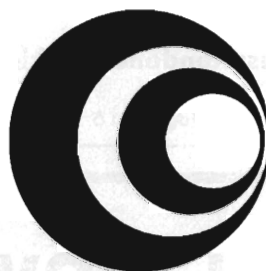

PVC trykrør 4-6-10 ato
i dimensioner fra 10-400
mm.

PVC faldrør i dimensio-
nerne 40-50-75-110-125-
160 mm.

PVC drænrør med slidser
i dimensionerne 40-50-
63-75-90-110 mm.

Rekvirer gruppe- eller
hovedkatalog med alle
oplysninger.

**NORDISK WAVIN A.S.
HELSEINGFORSGADE 14**

AARHUS N

TELF. (061) 692 66

Sjællandslager:

KIRKE HVALSØ

TELF. (03 408)

HVALSØ 217

wavin

Dansk Plantage- forsikringsforening

Det gensidige
forsikringselskab

tegner forsikring for *gen-
plantningsværdien* for nå-
letræsplantager overalt i
Danmark. — Indskud een
gang for alle 1 kr. pr. ha.

Årlig præmie og maxi-
mumerstatning:

50 øre pr. ha 700 kr.

75 » » » 1050 kr.

1 kr. » » 1400 kr.

Vedtægter og indmeldel-
sesblanketter ved henven-
delse til

FORENINGENS KONTOR
I VIBORG
Telefon 1340

Forsikrings- aktieselskabet National

tegner forsikring for *træ-
masseværdien* i nåletræs-
plantager overalt i Dan-
mark — den nødvendige
supplerende forsikring for
træmassens stadig vokse-
nde værdier.

Alle oplysninger fås hos
Nationals hovedagenturer,
samtlige inspektorater el-
ler ved direkte henven-
delse til

HOVEDKONTORET

Forsikringshuset,
Holmens Kanal 22,
KØBENHAVN K.
Telefon C. 7565

J. C. Halvorsen & Sønner

Kr. ghsgades Cementstøberi
Kontor: Augustenborggade 11
Aarhus C. Telefon 4 59 99

HUSK

at melde flytning
til postvæsenet

Røde drænrør

D. S. nr. 403, syrefast kvalitet

Fredenshøj Teglværk

Aabenraa Telefon (046) 22127

Prima drænrør *Stenstrup og Odense Teglværkers kontorer* Telefon Stenstrup 19

Husmandsbrandkassen for Danmark

Husmændenes ulykkes- og ansvarsforsikring

Nørre Voldgade 16

København K

nu tilbyder vi ...

★ rødgran ²/₂

★ rødgran ²/₃

★ hvidgran ²/₂

★ ædelgran ²/₂

★ abies grandis ²/₂

P. Kruses Eftf. Planteskole

v/F. JOHANSEN

HESTEKÆRGAARD pr. AARHUS
TELEFON (06) - 9 04 11) 112

✧

Bøger

Tidsskrifter

Medlemsblade

Brevpapir

Faktura

Festsange

Regninger

Plakater

Løbesedler

Protokoller

Visitkort

Brochurer

Æskepost

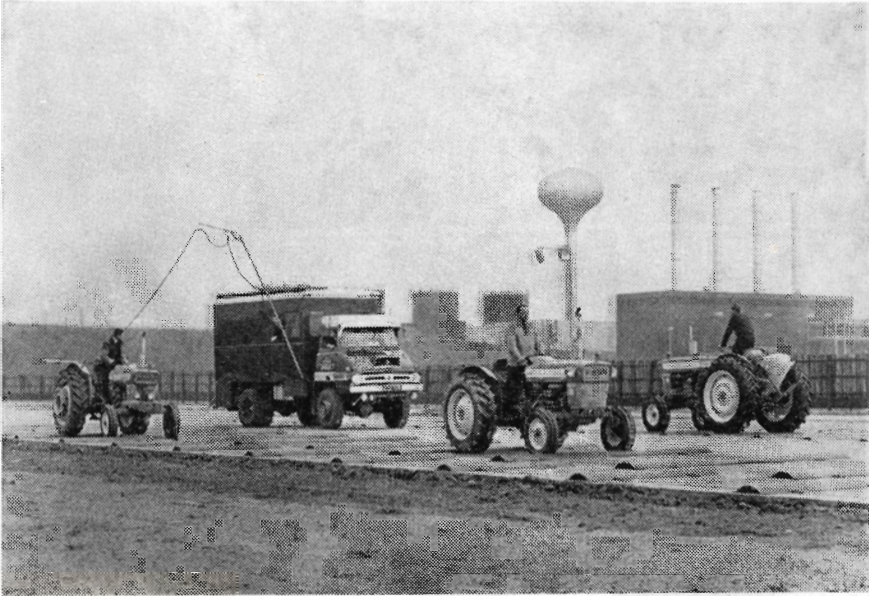
m. m.

✧

KARTONNAGE

Carlo Mortensen

VIBORG

På prøvebanen ved fabrikken gennemgår traktoren de mest vidtgående slid- og styrkeprøver.

enkelt af de 1300 forskellige værktøjsmaskiner i fabrikken i Basildon, netop beregnet og konstrueret den enkelte maskine, så den blev det bedst mulige og mest nøjagtige til formålet: rationelt virkende, rationelt opstillet og afstemt til helheden, kort sagt fejlfri.

Siden 1960 er 35 millioner £ placeret i fabrikken i Basildon. På fri mark startedes opbygningen efter forslag fra den engelske regering, der blev taget med på råd, da man overvejede at udflytte fabrikken fra det arbejdskraftmanglende uhyre London. Basildon ligger ikke længere fra Dagenham end, at arbejdere, der fik ny arbejdsplads, kunne nå frem og tilbage hver dag, og samtidig var der plads for nødvendige nye boligkvarterer tæt op omkring fabrikken. De 35 millioner £ i kapitalbinding er spærret inde på et 40 ha stort område, hvor ca. 4.000 mennesker både åndeligt og legemligt tager hinanden i hånden for at realisere organisationens ideer. Men ideerne og virkningerne af disse er ikke spærret inde af fabrikkens skærmende vægge og pigtråd. De strømmer ud med traktorerne, ud over hele verden. Den interne selvsuggestion fra topledelse til salgsapparat er så magtkrævende, at den følger produktet.

Hovedformålet med en traktor er, at den skal bruges i landbrugets tjeneste, dvs. i produktionen af fødemidler, være med i arbejdet for at forsyne en verden, hvor mellem halvdelen og tredjedelen af dens befolkning sulter. Mennesketallet vokser så voldsomt, at ingen prognoser slår til. Inden for samme slægtled er en fordobling af de

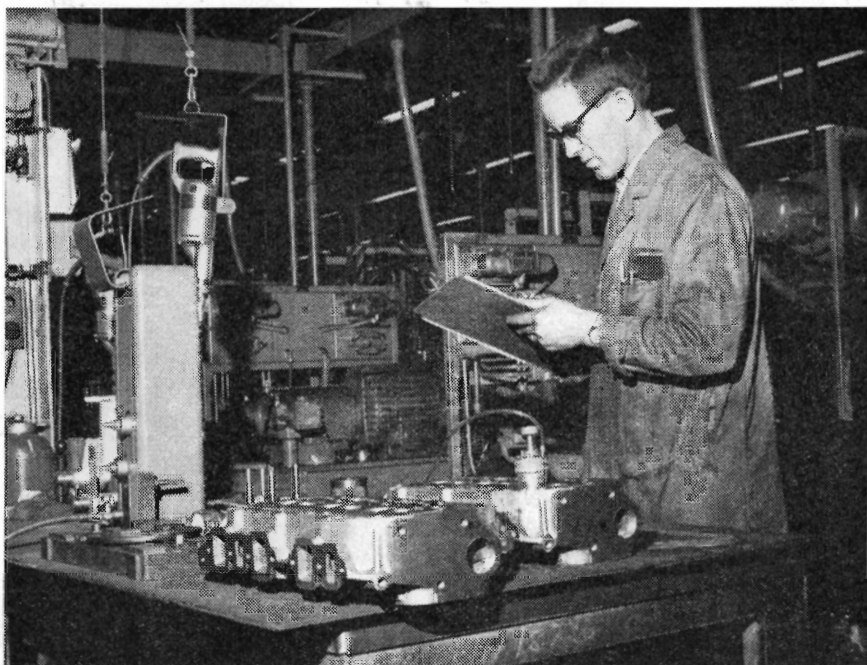

Basildons salgshaller omkring bycentret.

myldrende masser i sigte. Kampen mod hungeren var på forhånd tabt, hvis man kunne tænke sig en udvikling uden eksplosionsmotoren. Var denne motor ikke blevet indbygget i en traktor og taget i brug af landbruget var en katastrofe forlængst indtruffet. De taktfaste slag af stemplerne i traktoren slår stærkere end trampet af afmarchen fra landbruget og flugten til byerne. Det er traktoren, der giver håb om, at de to komponenter, flugten fra landbruget og rationaliseringskravet, har fundet den rette modvægt, så balance i og udvikling af fødevarereproduktionen kan bygges op.

Det er ikke mange år siden, at man anslog, at det danske marked for traktorer ville være dækket med mindre end 100.000 traktorer, et da kolossalt tal, når man husker på, at det samlede tal før 1940 var under 10.000. Danmark har nu passeret 160.000, og som det er gået her, således er det gået over hele verden. Vesteuropa havde i 1940 140.000 landbrugstraktorer, i dag 2,4 millioner. Der er nu en traktor her i Danmark for hver 20 ha benyttet landbrugsjord, og det samme gælder stort set det øvrige Europa, bortset fra visse Middelhavssegne og — mærkeligt nok — en række områder i Tyskland.

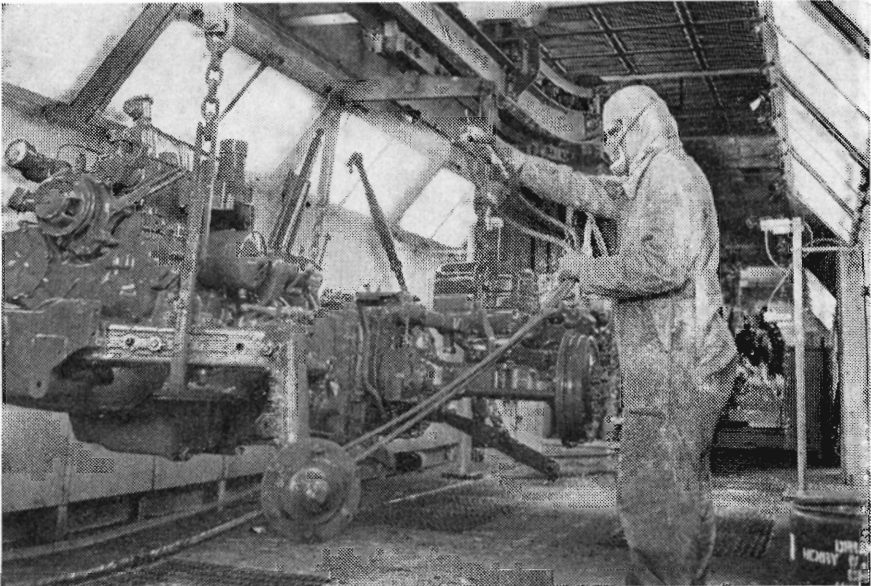
Arbejdøkonomiske undersøgelser viser, at traktorens anvendelse selv i de mindre brug har en rationel berettigelse og medfører både større og billigere produktion. Det kræver blot, at anvendelsen er ef-

Elektrisk kontrol og finmåling af stempellejerne.

fektiv, og den sparede »man-power« sættes ind i udnyttelse på andre felter. Man er forlængst klar over, at traktorens vandring fra de større brug ind i de mellemstore og nu på vej til de mindre brug, selvom det så her er som fælleseje eller hentet fra maskinstationen, måske er den allervigtigste faktor i fortsættelsen af den stigende kurve for samlet produktion af foderenheder, og måske også den eneste faktor, der har muliggjort, at gennemsnitsproduktionen pr. ha og pr. mand pr. ha stadig kan stige. Det er en iøjnefaldende honnør til mekaniseringens succes.

Ford har en dominerende andel i leverancen af traktorer overalt i verden. En lang række forhold skal undersøges og følges op, når et traktormarked åbnes. Der er ting her, som Ford-organisationen studerer nøje og disse studier gennemføres overalt i de mere end 100 lande, der forsynes med traktorer fra Basildon. Den traktor, der sendes ud, skal svare til kravene, der stilles til den. Højlandet i Ætiopien og lavland i Holland, sandflader i Marokko, ismarker i Grønland og skrænter i de franske vinbjerge kan alle i dag bruge standard-modellen fra Ford. Det indsamlede materiale er bearbejdet og erfaringerne bogstavelig indkørt i de traktorer, der sendes ud: nøjagtig ens — en femhundreddel af en millimeter er for stor en tolerance, når stemplet i en ny Ford-traktor glider igang.

Traktoren vaskes og rengøres 3 gange inden den sprøjtemales.

I Basildon kører hver dag ca. 300 tons mere eller mindre bearbejdede materialer ind. Omkring 400 leverandører vidt omkring fra leverer hver sin del til den endelige samling i den enorme arbejdshal. Det vil sige, at en hær af mennesker ikke alene i England, men ud over Europa, henter til eksistensen ved at producere til Basildon. Fabrikken er i ét plan, 9 hektar er overdækket, transportbåndene svinger og drejer under taget og langs gulvet, det kunstige dagslys og den stædige rumlen af fræsejern og syden i hærdebadene, virker sløvende, når man går fra den ene arbejdstekniske toppræstation til en endnu mere imponerende. Det siges, at fabrikken er det mest moderne, der er skabt til dato i branchen. Man tror det gerne.

Byen Basildon er, uden for fabrikken, mere end ét besøg værd. Den er et fint eksempel på landsplanlægning. Naturligvis er vej- og gadenet fuldendt udbygget, men det synes samtidig, at der i byen er taget ethvert tænkeligt hensyn til, at den i løbet af få år skal rumme 150.000 indbyggere mod de 100.000 i dag og kun et par hundrede for godt en halv snes år siden. Butikcentre, sportspladser, grønne områder, legepladser for børn, alt udbygges efter fastlagte planer i takt med befolkningstilvæksten.

Ford har ved at være socialt stærkt engageret i byens planlægning og udbygning fulgt et princip og en idé fra organisationens begyndelse. Levestandarden må følges op. Det gælder ikke alene egne arbejdere, men det er noget alment for at handel og udvikling kan

følges ad. At princippet ikke er af ny dato vises under andre forhold i en demonstrationsgård, den gamle herregård Boreham House, som Ford senior for en lille menneskealder siden købte og indrettede til skole for forhandlere og montører fra hele verden. Samtidig med at skolen er faglig for traktorfolk, drives der et mønsterlandbrug af høj karat — et plus til en traktormand at kende landbrugets finesser.

I 1965 er Fords andel i salget af traktorer i Europa steget væsentligt. Man mener, at tendensen går mod større traktorer, og Ford regner naturligvis med at få sin andel i denne udvikling, navnlig efter at de nye modeller er kommet på markedet.

has.

Litteratur

Vore skovtræers og -ejerers ve og vel.

Af E. Oksbjerg.

Carl Mar. Møller: Vore skovtræer og deres dyrkning. København 1965. I kommission hos Dansk Skovforening. Vester Voldgade 86, Kbhv. V. Pris 54 kr.

Professor *Carl Mar. Møller* vil ikke selv kalde sin bog, »Vore Skovtræer og deres Dyrkning«, en fuldbåren skovdyrkningslære, fordi der savnes afsnit som planteskoledrift, patologi og skovøkonomi. Desuagtet vil bogen sikkert blive kaldt *Møllers Skovdyrkningslære*, for det er den af gavn.

På titelbladet af de centraleuropæiske forstlærebøger findes ofte en undertitel, som skal angive bogens hovedlinie, f. eks. »skovdyrkning på plantesociologisk grundlag« — »på økologisk grundlag« eller »på plantegeografisk grundlag«. *Møllers* skovdyrkningslære hviler på et grundlag af sund fornuft. Hermed være ikke sagt, at den er mindre videnskabeligt stringent end andre lærebøger — tværtimod er anmelderens synspunkt det, at det sande naturvidenskabelige princip i vort lille fag er det samme som sund fornuft, og at en fornuftbeslutning er karakteriseret ved, at den tager hensyn til alle relevante oplysninger om vedkommende emne og således heller ikke må stride mod nogen foreliggende oplysning, hvis denne er sikkert bevist og er af væsentlig betydning for emnet.

En lærebogsforfatters dilemma er tvivlen om hvorvidt der kommer noget ud af at sammenstille de mange iagttagelser og forsøgsresultater — passer brikkerne sammen? Er der overensstemmelse og er fagområdet nogenlunde dækket?

For skovdyrkningsens vedkommende er dette dilemma særlig stort, så stort at man enten må give op eller sortere de mange iagttagelser. Det er professor *Møllers* styrke, at han tør sortere, både bevidst ved at forkaste, og ubevidst ved ikke at drukne i specialundersøgelsernes myriader. Under den klassiske devise: »Det er nødvendigt, at vi navigerer«, siger forfatteren, at hans bog vist-

nok indeholder »det, der er mest brug for ved skovdyrkningsovervejelser i Danmark.« Man skal indregne kendte sikre oplysninger, men beslutningen må ikke lammes af bevidstheden om manglende eller usikre oplysninger.

Professor Møllers sprogsans svigter ham sjældent, kun når han nu og da vil gå i dybden med problemstillingen i terra incognita. Der er en konstitutionel sammenhæng mellem den let henskridende orddans og forfatterens vilje og evne til at simplificere. Hans kærlighed til det enkles skønhed kan måske nu og da forlede ham til at forenkle sammenhæng, som med alt, hvad vi endnu ved, reelt er komplicerede.

Bogen er et tankemæssigt og sprog-mæssigt hele og denne styrke har ved dens planlægning vejet tungere end fordelene ved en større bredde, som kunne være opnået ved at engagere flere forfattere.

Bogens opdeling er den klassiske: træarts-monografier, jordbund, klima, træernes fysiologi og genetik samt de almindelige gøremåls økonomi.

Det sidste afsnit vil for mange læsere være det vigtigste og kunne godt stå alene. Forfatteren pålægger sig imidlertid stor møje for, at sammenhængen mellem valg af dyrkningsmetoder og skovens naturhistorie skal blive lige så levende som hensynet til de økonomiske kriterier. Denne syntese lykkes oftere end anmelderen havde tænkt sig det muligt.

Bogen er i den grad en helhed, at man næsten på hver side finder sidstnævnte bestræbelser for at tilvejebringe sammenhæng og de førstnævnte principper om at beslutningerne ikke må lammes af mangelfuld udvikling i vor erkendelse. Om driftskalkulens værdi siges ofte omtrent som følger: Hvis man overvejer at sætte et større arbejde igang, må man først med en kalkule sikre sig, at der er et rimeligt forhold mellem indsats og resultat.

Dette gælder også afgrøftning i skov og et citat fra side 283 karakteriserer både forfatter og emne: »I kalkulen kan inddrages den med anlæggets afskrivning forbundne besparelse i indtægtsskat og eventuelt også fremtidig stigning i ejendomsskatter. Det kan hævdes, at en sådan rentabilitetskalkule i for høj grad bygger på indtægter, hvis størrelse man må skønne, bl. a. fordi den først manifesterer sig i fremtiden, men dette vilkår er almindeligt i erhvervslivet, og man kalkulerer dog, om ikke andet så for at mobilisere og koordinere sin viden om sagen.«

Professor Møller har trænet sin samtid og sine elever i at se skovbrug i alment erhvervsøkonomisk perspektiv: balancen mellem perfektionismens milimetermål og professionel stolthed: »Vokser kulturudgiften vildt?« og den strenge rentesregnings utilstrækkelighed, thi »Kampmann betaler.«

Skovejeren C. M. Møllers råd til andre skovejere, i alle investeringsspørgsmål, hvad enten det gælder grundforbedring, gødskning og melioration, kulturarbejde eller vand- og vejudgifter, er at gøre som alle andre kløgtige jordbrugere: undersøge hvor meget af udgifterne, som rettelig er driftsudgifter og derfor delvis betales af Grünbaum.

Dette råd er hørt før, men det har i denne bog en række særlige aspekter. De to første, allerede nævnte moraliseringer, bygger på almindelig sund snuhed: Put ikke flere penge i skoven end den med sikkerhed kvitterer for, thi andre erhverv betaler måske bedre for skovinvesteringens sidste margin. På den anden side er der ingen, der betaler så dårlig en rente som skattevæsenet.

Argumenteringen er ikke indlysende, men nok acceptabel, hvis skovejeren ikke har andre investeringsmuligheder, hvor netop denne givne pengeindsats kan betragtes som driftsudgifter eller afskrives hurtigt.

Det er nok vigtigt for professor Møller, at skovejerens penge havner det rette sted, men endnu vigtigere at skovejeren betragter uretfærdighedens mam-

TRONHOLM

vægfliser

SPHAGNUM

(tørvestrøelse)

LYPI

græs- og

lucerne

grønmelspiller

NOVOPAN

spånplader

SPAANDEX

spånplader

BODEX

krydsfiner

RYPI

træbeton

Produktion: PINDSTRUP MOSEBRUG A/s
NOVOPAN TRÆINDUSTRI A/s
TRONHOLM FLISEFABRIK A/s

Salg: **PINDSTRUP MOSEBRUG**
Savværk og Emballagefabrik

v/ Johs. F. la Cour, Pindstrup

Telefon: (063-95911) 13 (9 linier)

Telex: 4272

ANVEND TØRVESTRØELSE VED DRÆNING . . .

På jorder med flintsandet undergrund kan en tilsanding af drænrørene forebygges ved anbringelse af et lag tørvestrøelse (»hundekød«) omkring stødfugerne. Spørg Hedeselskabet.

Rødkjærsbro Cementvarefabrik v. J. T. Birk

Telefon Rødkjærsbro 14
FORLANG TILBUD

Fører kun \triangle mærkede varer

Alle arter betonvarer til afvanding og kloak føres på lager.

MEJERIERNES OG LANDBRUGETS ULYKKEFORSIKRING

Gensidigt selskab • Oprettet 1898

Henvendelse til kredsens tillidsmand eller til hovedkontoret:
Vester Farimagsgade 19, København V - Telf. (01) 15 03 50

Omhyggeligt behandlede skovplanter

Danplanex

i værdifulde provenienser

Planteskoler A/S · Rødekro · Tlf. (046) 62933*

Elementbroer - Jernbetonspunsplanker

Specielle emner efter opgave

Alt i betonvarer efter D. S. 400

Ringkøbing Cementvarefabrik - Tlf. 601-602

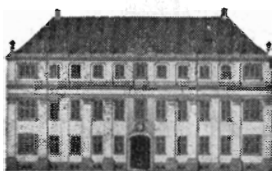
N. Skytte

Videbæk Cementvarefabrik - Tlf. 214

Den almindelige Brandforsikring

for Landbygninger, opretter ved færdig Anordning

af 1792

Brandforsikrer Bygninger
- færdige og under Opførelse -
med fast Inventar

HOVEDKONTOR:
STORMGADE 10 - KØBENHÅVN K.
C.: 1100

Til alle slags bygninger:

DANSK ETERNIT

Tag- og vægbeklædning

DANSK ETERNIT FABRIK A/S
AALBORG

Salgskontor:

Nr. Farimagsgade 15, Kbh. K
Telefon: Minerva (01 54) *2222

Viborg
Andels-
Svine-
slagteri

Vore udsalg
bringes i
erindring
Telefon (0761)
137 og 779

RESENBRO CEMENT- STØBERI

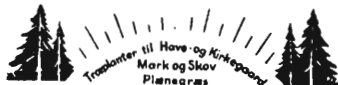
v/ ingeniør C. G. Madsen

Telefon 34

Prima Betonrør

efter Dansk Ingeniørforenings
normer.

Mrk. \triangle alle gangbare di-
mensioner fra 10-80 cm så-
vel med som uden muffe.

LOMBORGS PLANTESKOLE

GRANHØJ v. AALBORG

TLF. 2 01 01

TLF. 3 40 40

Stort, farveillustreret

katalog

sendes gratis

på forlangende

AEROLIT
DANSK SIKKERHEDSPRÆNGSTOF

mon med det rette sportssind: de investeres efter en særlig ceremoni, en rentabilitetskalkule.

Tilsyneladende består denne i en besværgelse af alle ukendte virkninger, som fremkaldes af det påtænkte projekt. Man besværges ved at navn- og talgave noget lidt usikkert, fremtidigt. — Kan det nu være til nogen nytte, eller er det bare sofistisk regnedille?

Ja, det er nyttigt. For det første vil mange, selv grove og usikre, beregninger vise, at et skovejeren magtpåliggende projekt har alle odds imod sig — det har ikke en ærlig chance for at betale sig.

Dernæst: Man kan ikke i skovbruget, her måske endnu mindre end i andre erhverv, forlange at kalkulationer og prognoser skal være sikre, men blot, at de skal være opstillet *klart*.

Denne klarhed fortæller os nemlig, hvormeget vi mener at vide, og hvad vi kun kan skønne usikkert om.

Mobiliseringen giver ofte den betrængte driftsleder en vis ro, som afløser de vage anelsers bekymring, eller et sorgløst anarki, som når ved månedskiftet regnebrættet gøres op mellem fordringer og gæld. Næsten ligegyldigt hvor stærkt ulemper og underskud tynger en virksomhed, så virker det befriende og aktiverende til stadighed at fastslå sine deficit talmæssigt.

Professor Møller kunne have tilføjet, at man ofte kan angive de usikre faktorerers rammer — hvad kan de højst, og hvad må de mindst beløbe sig til?

Men en rammevurdering må kun tilgribes, når talen er om »summafaktorer«, vil man have et billede af den samlede virkning af mange ukendte, hinanden multiplicerende forløb, f. eks. træartsvalgets produkt af faktor, vækst, sundhed, kvalitet og stabilitet, kan skøn være værdifuldere end kalkulationer, når valget står mellem træarter i samme produktionsniveau i en egn, hvor de **udvikler** sig stabilt. Det vil derfor være nærliggende for en forfatter at udelade en detailleret omtale af træartsvalg. Men netop derved ville han skuffe mange læsere, som jo *skal* vælge.

En aktiv sortering af litteratur er som sagt nødvendigt for at lærebogen skal blive andet end et uoverskueligt til dels holdningsløst referat, men vil også medføre, at der bliver diskussion om dele af bogen. Først og fremmest må de fagfolk fortvivle, som ikke kanoniseres eller ser deres bidrag uomtalt på tid og sted. Nu og da har anmelderen følt sig som en af de uindbundne uden bryllupsklædning og fortvivlet over alt det hjerteblod, som foreløbigt synes udgydt forgæves, når hans hæderkronede lærer absolut vil fremture ad den skammelige brede vej i spørgsmålet om grønkvistning, om planteafstand, om jordanalyse, humusproblemer eller morprofiler, hvor C. M. Møller mest støtter sig til iøvrigt fortrinlige tyske natronlud-alkymister.

Det er ikke skik og brug, at en forfatter imødegår en anmeldelse af et værk, hvorfor jeg her vil lade vore mellemværender ligge og blot lade mig betage af professor Møllers store kyndighed inden for de grene af skovdyrkningslitteraturen, som jeg særligt har syslet med.

Kun et enkelt sted forekommer mellem forfatterens og anmelderens vurdering en uoverensstemmelse, som kan have større praktisk-økonomisk konsekvens for hedeskovbrug. Man får i bogens kapitel om meliorationer (d. v. s. grundig jordbundsforbedring) det indtryk, at Syke-forsøgenes resultat med hensyn til humusdannelse og vækst kan gøres op. Så vidt jeg ved, var der *ingen sammenligningsparceller uden behandling*, og det kan ikke give noget billede af jordbundsudviklingen efter renafdrift at drage sammenligning med tilbagestående dele af de gamle bevoksninger. Uanset denne forsøgssvaghed er

der al grund til at gætte på, som forfatteren da også gør, at fremtiden vil overveje gennemgribende grundforbedringer af plantagejord.

Lad et par almentbiologiske spørgsmål danne afslutning for nærværende forsøg på at karakterisere vor nye skovdyrkningslære.

At egen kan blive vældigt gammel skyldes bl. a. dens store evne til som ruin at vegetere på et lavtsiddende »buskads« af vanris (se fig. 14). Disse vanris kan iøvrigt blive endnu mere betydende end i professor Møllers eksempel, idet både hos ask, abild og lind vanrisene kan vokse lodret opad fra stammens lavere del, op gennem det gamle træs tynde, »senile« krone og danne en ny ung krone over den gamle, som efterhånden dør.

C. M. Møller omtaler den ontogenetiske baggrund for vanrisenes vitalitet og mener iøvrigt, at et træ kan være evigtlevende, om man blot til stadighed sørger for at pode eller stikle dets vanris. Disse har en evig livskraft i modsætning til de dyriske cellers aldersfænomener. Gartnere er meget i tvivl om dette interessante spørgsmål og mange mener, at når flere af de gamle æblesorter successivt forsvinder, skyldes det at klonen efterhånden ældes og bliver modtagelig for en række sygdomme.

Et andet aldersfænomen er den aftagende produktion i en bevoksning. Her er professor Møllers på målinger begrundede antagelse den, at bladmassen pr. ha er konstant fra bevoksningens slutning og indtil en høj alder, samt at vandforsyningen til bladene bliver ringere jo højere kronetaget skydes i vejret. En væsentlig post i produktionsregnskabet er et i ungdommen stærkt, senere svagt stigende tørkestoftab på grund af ånding i rødder, stammer og grene.

Andre forskere mener ikke, at modstanden mod vandets høvning fra rod mod krone betyder meget i forhold til det kraftige osmotiske sug, som bladene kan præstere, men at forklaringen nærmere er den at 1) bladmassen er stadigt faldende og 2) stadigt mindre produktivt.

Professor Møller er både erhvervsmand og biolog, han sysler samtidig med opbygning af træindustri og studie af mykorrhizer, med stort alsidigt gårdbrug og måling af bladflader og nålemængder. Ligesom han er overbevist om sammenhængen mellem grundvidenskab og skovdyrkning — her følges han ikke af anmelderen — har han en stærk tro på, at de fleste af træernes livsforeteelser lader sig ret simpelt forklare. Alene på side 365 tager læreren og vejlederen med den overbevisende og nøgterne sprogbrug stilling til 3 årsagsproblemer. Hokus, pokus. Anmelderen har på 120 sammenhængende sider optegnet 82 af den slags forenklinger, som er så kærkomne for os, der er lidt tunge i det. Nogle steder, f. eks. udredningerne på side 351, 358 og 363, føler man sig helt nedbrudt og uværdig, fordi det er så svært at følge med.

Engang imellem er selv den mest nærliggende, ja, indlysende forklaring, dubiøs. På bogens første side, side 11, anføres det om bøgens udbredelse: »Den danske vestgrænse må antages betinget af de store midt- og vestjyske sandflader, som ikke har tilladt artens passage . . .« Vi ved imidlertid veldokumenteret, at bøgen har været i Vestjylland, den er ikke alene beskrevet, den er også optalt. Mange af de lokaliteter, hvor bøgen forekom, er i dag ager, hede eller dækket af helt bøgefri egekrat. Bøgens forsvinden må vist sættes i forbindelse med dens manglende evne til at danne stødskud.

Når en anmelder giver sig af med at kritisere, skyldes det som regel ønsket om over for omverdenen og tidsskriftets redaktør at dokumentere en omhyggelig udførelse af et pålagt hverv. Over for den her omtalte lærebygning kan man nok storme frem og hærge nogle udenværker, men det afgørende, værkets holdning og indre overensstemmelse, står uantastet: oversigten over skovens produktion, over træernes livsyttringer og en jordnær filosofi om skovbru-

gerens omgang med produktionsmidlerne. Atter her melder spørgsmålet sig: Er lærebygningen som en pyramide eller et højhus, hvor hver etage hviler på den foregående: Er praktikkens metodevalg begrundet i vedkommende emnes naturvidenskabelige basis — eller er lærebygningen opført efter pavillonsystemet, hvor der ikke sker store katastrofer, fordi en mursten eller en skrue er løs?

Værket er skrevet på dansk på Holbergs og Blichers sprog. Tanken snart let og lysende, snart eftertænksom, næsten snusfornuftig. Alle danske skovfolk, ejere som funktionærer, kan glæde sig over de mange oplevelser i denne bog, skønt nogle kapitlers tilegnelse stiller større krav om forudsætninger. Vi som sad under katederet, vil takke professor Møller for en helhed, tilvejebragt af vilje og kundskaber, som kan minde os om en betydelig lærers ånd og talent.

Skovriderskifte *i Birkebæk*

Skovrider *Anker Mørch Sørensen*, Birkebæk, der den 24. februar fylder 67 år, har efter eget ønske søgt og fået sin afsked med pension fra 1. marts d. å. efter 36 års ansættelse ved Hedeselskabet.

Mørch Sørensen var først ansat et par år ved Hedeselskabets hovedkontor i Viborg, men blev derefter forflyttet til Birkebæk plantage som assistent for daværende direktør Chr. Dalgas og blev endelig den 1. april 1934 ansat som skovrider for Hedeselskabets plantagedistrikt med bopæl på Birkebæk, hvor han altså har boet i 32 år og på dygtig og interesseret vis forestået arbejdet i det store plantagekompleks syd for Herning.

Mørch Sørensen vil blive husket og savnet af alle, han kom i berøring med under sit arbejde for Hedeselskabet, dels for den gode og kyndige hjælp han ydede ved tilrettelæggelsen af arbejdet i plantager og plantningsforeninger og dels for det friske sus, han altid bragte med sig, når han på ofte utraditionel vis gav udtryk for sine meninger såvel om faglige spørgsmål som om dagliglivets små og store problemer.

Skovrider Mørch Sørensen har i mange år og med stor interesse beskæftiget sig med de afgravede brunkulslejers beplantning, og han har på landbrugsministeriets og Hedeselskabets vegne administreret

bestemmelserne i lov af 7. juni 1958 om brunkulslejer med det resultat, at store dele af disse meget lidt pyntelige minefelter nu er forvandlet til smukke grønne områder, der på en naturlig måde falder ind i landskabet. Mørch Sørensen er blevet anmodet om og har påtaget sig indtil videre at tage sig af dette arbejde.

Den 1. marts 1966 flytter skovrider Mørch Sørensen og hustru til en nyopført bolig ved Vedsø nær Viborg. Der vil han kunne nyde tilværelsen i naturskønne omgivelser og beskæftige sig med sine mange interesser; han er bl. a. en habil og produktiv maler.

Som skovrider for Hedeselskabets 5. plantagedistrikt afløses Mørch Sørensen den 1. marts af skovrider *P. F. Tøttrup*, der hidtil har gjort tjeneste på plantningsafdelingens kontor i Viborg.

B. St.

I få ord — ★

Hedeopdyrkers gave til Kongenshus Mindepark

Som skik og brug er betales der for brug af musik ved fremstilling af en film, — undertiden kan det være meget kostbart at få den rigtige musik indpasset.

I forrige nummer af Hedeselskabets Tidsskrift bragte vi en meddelelse om, at *Hagen Hasselbalch* havde valgt at underlægge Hedeselskabets jubilæumsfilm med nogle musiktemaer komponeret af hedeopdyrkeren *Troels Th. Mikkelsen* i Saudal ved Skave, og som det var rimeligt blev der da også tilstillet Troels Mikkelsen et smukt honorar for tilladelsen til at anvende musikken.

Nu har Troels Mikkelsen afslået at modtage honoraret, og har ladet det videresende som en gave til Kongenshus Mindepark for hedens opdyrkere, således at det efter bestyrelsens skøn skal anvendes til et udsmykningsformål.

★

Plantningslaugene omkring Hagebro, d. v. s. i Haderup, Herrup, Mogenstrup og Fly, har taget et initiativ som lover godt for at få fornyet agitationen for læplantning. De fire laug indbød forleden til en fælles generalforsamling på Hagebro kro og resultatet blev at over et halvt hundrede medlemmer samledes til en god diskussion om fremtidige opgaver. Afdelingschef *B. Steenstrup*, Viborg, og inspektør *Holger Jensen*, Holstebro, holdt to gode foredrag.

★

Landbrugets Informationskontor har i disse dage udsendt 9. udgave af »Oversigt vedrørende kemisk bekæmpelse af ukrudt, plantesygdomme og skadedyr i landbruget«. Den er udarbejdet af Chr. Stapel og Søren Thorup og er indrettet som en opslagsbog, hvor man dels ud for hver afgrødes sygdomme og skadedyr og ukrudtsplanter kan finde de bedst egnede midler, dels ved hvert enkelt middel kan finde alle fabrikatnavne, dosering etc. samt oplysning om midlets fareklasse.

★

Fællesmekaniseringen og maskinstation

Fra Det landøkonomiske Driftsbureau er der udkommet en beretning, der belyser de økonomiske konsekvenser ved en udvidet mekanisering af markarbejdet på ejendomme med indtil 30 ha.

De nyeste og mest moderne maskiner har så stor en kapacitet, at denne ikke kan udnyttes fuldt ud i de mindre brug, og den enkelte ejendoms omkostninger til disse maskiner nedsættes bedst ved at udnytte kapaciteten gennem fællesanvendelse, og ved at en gruppe af landmænd anskaffer maskinerne i fællesskab, eller ved at den enkelte engagerer en maskinstation til at udføre arbejdet.

Resultatet af en undersøgelse viser da også, at omkostningerne ved anvendelsen af et maskinsæt, hvori indgår en 10 fods mejetærsker reduceres fra knapt 2.000 kr. pr. ha korn til omkring 300 kr. pr. ha ved en udvidelse af det behandlede kornareal fra 5 ha til 40 ha. Denne udvidelse af kornarealet muliggøres f. eks. ved, at 8 landmænd med hver 5 ha korn i fællesskab anskaffer de pågældende maskinsæt. Beretningen udviser lignende resultater for arbejdet i roemarken.

De arbejdslettelser og arbejdsbesparelser, som opnås, skal dog anvendes på en øget indsats inden for andre områder af bedriften for at et resultat kan opnås. Undersøgelsen viser tydeligt, at det ikke vil være økonomisk forsvarligt at mekanisere yderligere, hvis ikke de forøgede omkostninger modsvares af en større indtjening. Dette nødvendiggør nøje tilpasningen mellem mekanisering, arbejdskraft og driftsform. Tages dette til efterretning, vil der også kunne opnås økonomisk fordel ved at øge mekaniseringsgraden i de mindre brug.

Landboforeningen for Flensborg og Omegn og Vis Herreds Landboforening fejrede den 28. januar 100-årsdagen for »den blandede landboforenings« stiftelse. 600 mennesker var samlet i Flensborg til en bemærkelsesværdig fest. Bl. a. talere bragte direktør *Fr. Heick* hilsen fra Det danske Hedeselskab og fra Grænseforeningen.

I forbindelse med jubilæet er udsendt et meget fyldigt festskrift, der fortæller om tider og mennesker og navnlig belyser, hvorledes det har været muligt at gennemføre det betydningsfulde arbejde tværs over grænsen. I festskriftet fortælles adskillige gange om Hedeselskabets hjælp, og der ydes penskovrider *Kr. Fromsejer*, Skærbæk, en smuk hyldest for hans altid beredvillige hjælp og vejledning, når det gjaldt plantning.

Rekordår for handel med skovproduktion

En opgørelse, som FAO har foretaget, viser at 1964 har været et rekordår med hensyn til hugst i de europæiske skove. Den hidtidige rekord fra 1961 er sat op med 2 mill. m³. Forbruget steg imidlertid endnu stærkere. Værdien af den europæiske trævareeksport steg til 3,9 milliarder dollars, men importen — hovedsagelig ædle træsorter fra tropiske lande og nåletræ fra Rusland — steg samtidig til 5,1 milliarder dollars.

Den samlede verdensproduktion af trævareprodukter er for 1964 af FAO opgjort til 38,4 milliarder dollars, 4,3 % højere end i 1963.

Vardeegnens plantningsforeninger har i 1965 udleveret 238.200 nåletræer og 356.700 løvtræer til 1.433 forskellige modtagere. Samtidig har *Hedeselskabets læplantningskorps* plantet 81,1 km læhegn inden for samme område, og hertil er anvendt 97.900 nåletræer og 96.000 løvtræer.

Den 9. februar holdt dr. *N. Jonassen* et interessant foredrag for »Skovhistorisk Selskab« ved et møde i »Karnappen« i København. Med motivering i Hedeselskabets forestående 100-års jubilæum talte han om »Træk i de jyske heders vegetationshistorie«, således som han havde særlige forudsætninger for, idet hans doktorafhandling i 1950 jo netop handlede om pollen-undersøgelser fra hedeegnene, navnlig omkring Kragssø ved Gedhus.

Velhavende forening

Løgstør Plantningsforening har i 1965 udleveret 78.000 planter mod 60.000 året før. Det oplystes, at salget af de foreningen tilhørende strandgrunde ved Trend har givet foreningen en formue på ca. 100.000 kr. Man overvejer, at hense tte disse betydelige midler, således at der i fremtiden kan ydes tilskud til plantningsarbejdet selvom statstilskuddet skulle svingte.

Silkeborg Plantningsforening har i 1965 uddelt 127.200 nåletræer og 33.500 løvtræer til 194 medlemmer.

Hammerum Herreds plantningsforening

har i fjor udleveret 129.000 nåletræer og 91.000 løvtræer blandt foreningens 272 medlemmer. Foreningens sølvbæger er i år tildelt Rs. *Jacobsen*, Ikast, der har været kredsforstander i 25 år.

Formanden *Chr. Skov Olesen*, Hammerum, takkede skovrider Mørch Sørensen, Birkebæk, der fratræder 1. marts, for mange års godt og trofast arbejde. Vi har været taknemlige for dit virke blandt os, sagde Skov Olesen. Nok har du af og til givet os et rap over fingrene, men vi er glade, fordi du ikke tålte nogen slinger i valsen, og vi ønsker dig mange gode år, hvor du kan få lejlighed til at hellige dig mange interessante hobbies, og vi håber også, at vi må se dig rigtig tit på disse egne.

Skov Olesen overrakte derefter Mørch Sørensen en erindringsgave bestående af en stor globus, hvis fod var forsynet med inskription.

Skovrider *Mørch Sørensen* sagde i sin svartale, at han ikke havde beflittet sig på at være flittig, men havde haft at gøre med ting, der interesserede og med mennesker, der gik ind for opgaverne.

Svensk skovbrugs datacentral

Efter sigende skal verdens største datacentral i sin branche være det svenske skovbrugs datacentral i Sundsvall. Med grundlag i 23 millioner hulkort kan datacentralen producere *alle* oplysninger, der ønskes om ca. halvdelen af de svenske skove, d. v. s. om en træmasseværdi på ca. 1,5 milliarder kroner. Hulkortene er resultatet af 4.000 medarbejderes opmålinger, eller rettere registreringer efter den såkaldte pennstansmetode. Datacentralen beskæftiger 115 mand og maskinerne snurrer i 3-holds-drift døgnet rundt. Den årlige *leje* af maskinerne er 5 mill. svenske kr., og det har kostet 7,5 mill. sv. kr. at udarbejde og indkøre de 500 programmer og systemer, som datacentralen kan behandle. 25.000 skovarbejderes lønudregninger er én af de små detaljer.

»Det kgl. Selskab for Norges Vel«, der stiftedes i Norge omtrent på samme tid og med samme formål som i Danmark »Det kgl. danske Landhusholdnings-selskab« har ladet sit tidsskrift få en så grundig ansigtsløftning, at det er ganske ukendeligt. Det er sat op i A4-format med fint papir og flotte illustrationer, og i det første nummer, der nu foreligger skriver redaktøren, at formålet er at lade det gamle redaktionelt hidtil passive tidsskrift afløse af et tværfaglig og tværpolitisk med orientering og debat om næringsliv og samfundsudvikling ud over Norge.

Det første nummers indhold tegner godt for fremtiden.

»Norges Bondeblad« fortæller, at den samlede produktion i norsk landbrug gennem de sidste 10 år er steget med ialt 29 %. At produktionen pr. beskæftiget i landbruget samtidig er steget med 60 %, siger ikke så meget, eftersom der ikke nævnes noget om, at der i den samme periode er nedlagt et meget stort antal landbrug, alle væsentligt lidet producerende.

Det er med penge som med gødning — det er spredningen, der gør det!
(*Francis Bacon*).

AGGERSUND KALKVÆRK

leverer god strøbar jordbrugskalk

i sorteringerne 0-10 mm og 0-20 mm

Udvidet, effektiv ekspedition.
Omgående levering. Ingen ventetid for lastbiler.

Bestil kalken gennem D.A.G.s afdelinger eller direkte hos **AGGERSUND KALKVÆRK, LØGSTØR**
telefon Løgstør (081 1 56 11) 242

FIONA MUFFEKIT

gør arbejdet lettere — og muffen tættere!

Flere og flere kommuner og private entreprenører går ind for FIONA MUFFEKIT, fordi FIONA MUFFEKIT — er hurtig og nem at lave tætte samlinger med — bevarer elasticiteten og tillader mindre sætninger i rørledningerne — er det mest effektive middel til hindring af træerødders indtrængen — modstår angreb af svagere syrer o. lign. ved afløb fra fabriksanlæg m. v. — er økonomisk i brug.

FIONA MUFFEKIT forhandles af tømmerhandlere, bygningmaterialeforhandlere og større betonvarefabrikker.

SVENDBORG TAGPAPFABRIK

tlf. (09) 21 37 66

JORDBRUGSKALK

fra vore værker i

Faxe - Holtug - Hadsund - Svendstrup J.

Aktieselskabet

FAXE KALKBRUD

Jordbrugskalkafdelingen

Frederiksholms Kanal 16 København K Telefon Minerva 7500

SILKEBORG BANK

AKTIEKAPITAL 2.250.000 RESERVER 7.736.000

21 inden- og udenbys afdelinger

Dansk Brandforsikringselskab

VERMUND

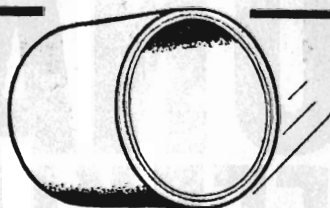
af 1904 Gensidigt selskab

*Bygninger og løsøre
Virkefelt over hele landet*

Hovedkontor:
Banegårdsplads 4, Århus

PALUDANS Planteskole A/S KLARSKOV

Skovplanter, allétræer,
hæk- og hegnplanter
Forlang prislister
Telf. Klarskov (03 782) 9

**BETONRØR
BETONFLISER
BETONKANTSTEN**

VESTJYSK TRÆLASHANDEL

VARDE BETONVAREFABRIK

HAKON KUNØE -- AAGE PEDERSEN -- TLF. VARDE (052) *2 15 99

Røde drænrør

fra 2" - 12" have altid på lager

Forlang tilbud

„SOFIENLUND“
TEGLVÆRK

Telefon Ulstrup (0621) 10

Den Sjællandske
Bondestands Sparekasse

ROTTER MUS RATIN

Virginiavej 11, Kbhvn. F · (01) 34 38 80

FORLANG
„ODIN“
ØL

FINESTE KVALITETER

Vestjyllands Mergelforsyning

Andelselskab

*Udnyttelse af lokale lejer
og tilrettelægning af
mergelleverancer*

Moderne grab-materiel til rådighed
Levering af højprocentlig mergel fra egne lejer
Jordbrugskalk og pulveriseret kalk i fine kvaliteter
fra Hillerslev og Mjels kalkværker

Alle oplysninger og tilbud hos:
Trier Høj, formand, Vostrup, tlf. Lønborg (0721) 43
Karl Bloch-Nielsen, kasserer, tlf. Billum (0521) 66
Chr. Siersbæk, næstformand, tlf. Skjern (0721) 396

HANDELSBANKEN

- altid med i billedet

Ellidshøj Kridt- og Kalkværk

ved C. M. Christiansen . Århus.

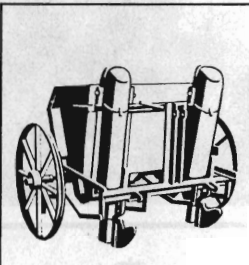
Telefon: Ellidshøj 4 og Århus 2 73 12

Fabrikation af
jordbrugskalk og
foderkridtmel

Petersværk Betonvare-Industri

Nørresundby Telf. 2 10 55 (kaldenr. 081)

Alt i betånvarer efter D. S. 400
Renseanlægget „Ringtanken“ (Dansk patent nr. 59820)

**-FREM MED RA-TO
-NED MED
KARTOFFLERNE**

Ra-To er Hems billige
og arbejdsbesparende
kartoffellægger, der
leveres som 2- eller 4-
rækked. For lift eller til
bugsering.

RA-TO KARTOFFEL- LÆGGER

HEM
Maskinfabrik
TLF. (0751) HEM 26-56

Varde Bank

Esbjerg afdeling

Kongensgade 62 og
Fiskerihavnen

HOLSTEBRO BETONVARE

FABRIK v/ Anton
Madsen

Holstebro Telf. (0741) 3

Alt i betonvarer
indenfor
Dansk Ingeniørforenings
Normer

FRØCONTORET
KOLDING

Telf. 4344

**FRØAVL
FRØHANDEL**

**Viborg
Papir-
Comp.**

Papir &
Papirvarer
en gros
Bogtrykkeri
Kontorforsyning

Sct. Mathiasgade 31—33
Telefon Viborg (0761) 802—803

Aktieselskabet
L. HAMMERICH & CO.
Specialforretning i bygningsartikler
Grundlagt 1854 . Tlf. 2 71 55 (3 lin.)
Århus

**MASSEY-
FERGUSON
GRAVE**

DEN GULE LINIE

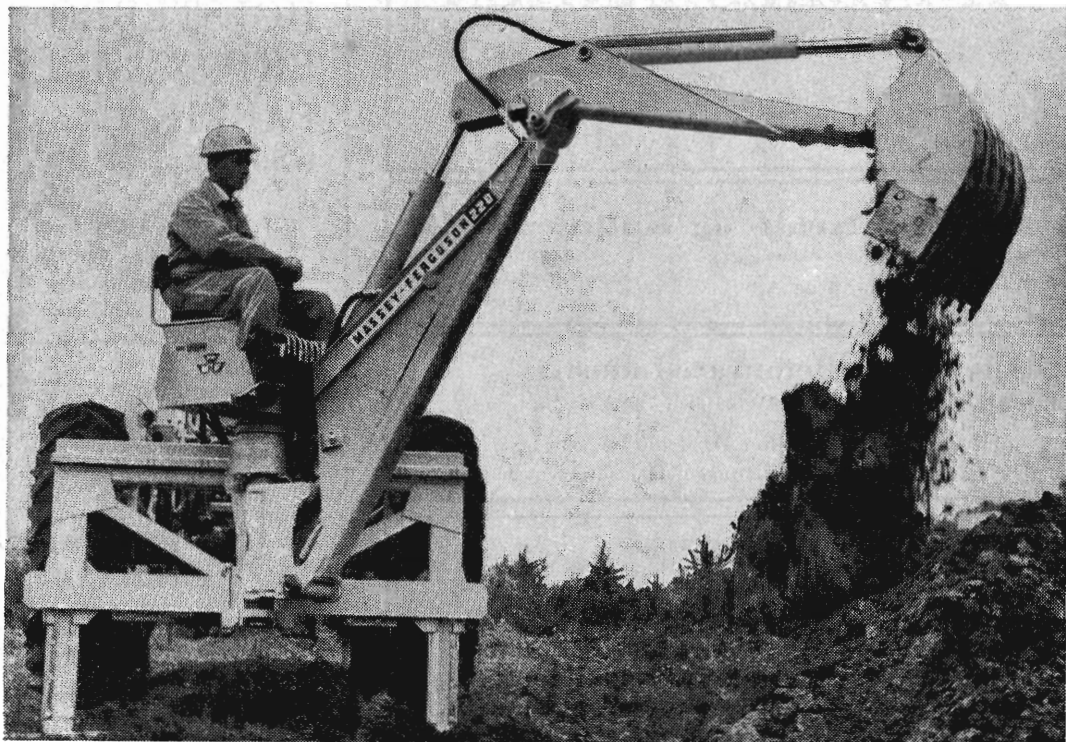

MASKINE

MODEL 220

Til et effektivt, up-to-date
entreprenørudstyr hører
den robuste og alsidige
gravemaskine, model 220
med lyn-side-montering.

Med en brydekraft på 6350 kg løser Massey-Ferguson 220 de hårdeste graveopgaver. Den kompakte konstruktion, samt sidemonteringsmulighederne, giver maksimal bevægelsesfrihed - selv på minimal plads. Førsædet er bekvemt anbragt direkte over drejepunktet, hvilket giver frit udsyn - i enhver arbejdsretning. Tal med en af de mange aut. Massey-Ferguson forhandlere om en demonstration.

KONGELIG HOFLEVERANDØR

NORDISK TRACTOR COMPANY A/S
KØBENHAVN SV.